

1837
2017
ΧΡΟΝΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Department of Primary Education

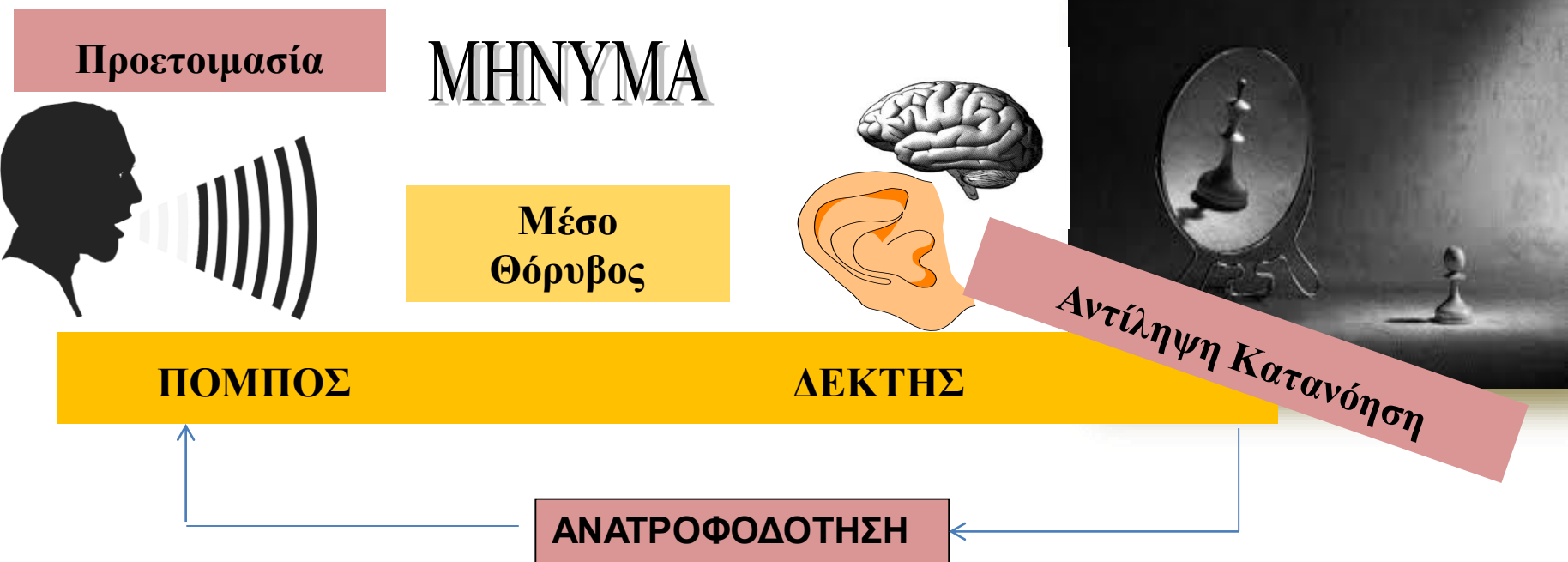
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής
Εκπαίδευσης

ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ (Εισαγωγικά)

1. Μας απασχολεί καθημερινά και έντονα.
2. Εκτεταμένη χρήση (βιβλιογραφία – καθημερινότητα) και σημασία (στους χώρους της εφαρμοσμένης ψυχολογίας ψυχοπαιδαγωγική - οργανωσιακή συμπεριφορά)
3. Κύρια γενικά στοιχεία: Διαπροσωπικό στοιχείο, προσωπική έκφραση, η αλληλεπίδραση, λεκτικά και μη μέσα, είδη, εμπόδια). Ο ισχυρότερος τρόπος για να επικοινωνήσετε, πείσετε άλλους είναι αν τους ακούτε με προσοχή
4. Επικοινωνία είναι η **διαδικασία** μετάδοσης εννοιών από ένα πομπό σε έναν δέκτη.

Σχηματική Απεικόνιση Μεθοδολογίας Επικοινωνίας

Η ολοκληρωμένη επικοινωνία προϋποθέτει επιβεβαίωση ορθής λήψης μηνύματος.

5. Η αποτυχία σε κάθε σχέση συνύπαρξης και συνεργασίας **πιο συχνά οφείλεται στην κακή επικοινωνία** παρά σε άλλες αιτίες.

«Υπέθεσα ότι... », «Δεν κατάλαβα... », «Νόμιζα... », «Δεν μου είχαν πει... » είναι εκφράσεις που δείχνουν προβλήματα επικοινωνίας, άγνοιας. Κριτικές, απειλές και διαταγές, επίσης δημιουργούν κλίμα αντιπαράθεσης.

6. Υπάρχουν δυο νόμοι επικοινωνίας:

➤ **1ος** Σπάνια επικοινωνεί λανθασμένα επειδή το επιδιώκει.

Προτιμάς την πληροφορία όχι την επαφή, χάνεσαι στα πολλαπλά μέσα επικοινωνίας, επαναλαμβάνεις λάθη: είσαι ανυπόμονος, διακόπτεις

➤ **2ος** Το πρώτο βήμα για να βελτιώσετε την επικοινωνία ανάμεσα σε δυο ανθρώπους είναι να εξετάσετε τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρεται ο ένας στον άλλον (απαξιώνοντάς τον, με εγωισμό).

Η κρίσιμη ερώτηση είναι: **Θέλετε να επικοινωνήσετε;**

Αν **ΝΑΙ** υπάρχουν **τρόποι**.

Ο δεκάλογος του καλού ακροατή

Καθοριστικός παράγοντας για την επιτυχημένη επικοινωνία θεωρείται η καλή ακρόαση. Αυτό σημαίνει να ξέρετε να ακούτε, να γίνετε ενεργοί και όχι παθητικοί ακροατές. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί ακολουθώντας τα εξής βήματα:

- ✓ Να ακούτε με ανοιχτό μυαλό.
- ✓ Να εστιάζετε την προσοχή σας σε αυτά που ακούτε.
- ✓ Να παραμένετε ήρεμοι και να μη διακόπτετε.
- ✓ Να μένετε στην κεντρική ιδέα.
- ✓ Να είστε εκεί, κοιτάζοντας τον συνομιλητή στα μάτια.
- ✓ Σταματήστε να μιλάτε εσείς.
- ✓ Βεβαιώστε τον άλλον ότι ακούτε, κάνοντας σποραδικές ερωτήσεις.
- ✓ Κάντε «παραφράσεις» στα λόγια του, χρησιμοποιώντας π.χ. την εξής φράση: Αν κατάλαβα καλά, εννοείτε αυτό;
- ✓ Ενθαρρύνετε τον άλλον να συνεχίσει.
- ✓ Κάντε συνολική περίληψη του διαλόγου.

Ορισμοί

α. Επικοινωνία (γενικά) (Simon, 1957; Hoy & Miskel, 2008; Dubrin, 1998; Μουζέλης 2009 · Πλειός 2011· Παυλόπουλος 1983 · Μπουραντάς, 2002)

«... μια διαδικασία κατά τη οποία οι πηγές μεταβιβάζουν μηνύματα χρησιμοποιώντας σύμβολα, νοήματα προκειμένου οι αποδέκτες να **κατανοήσουν** με τον ίδιο τρόπο τα μηνύματα και να επηρεαστεί η συμπεριφορά τους.»

« ... κάθε διαδικασία κατά την οποία σκέψεις, ιδέες, συναισθήματα μεταδίδονται από το ένα μέλος του οργανισμού στο άλλο»

«...διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών με τη χρήση λέξεων συμβόλων ή της μη λεκτικής συμπεριφοράς»

«Η επικοινωνία είναι κατά βάση μια ελεύθερη και αβίαστη πράξη αλληλεπίδρασης, η αποτελεσματικότητα της οποίας εξαρτάται από ποικίλους ανθρωπογενείς και περιβαλλοντικούς παράγοντες.»

«...είναι ένα σύστημα συνειδητά συντονισμένων δραστηριοτήτων ή/και δυνάμεων δύο ή περισσότερων προσώπων, όπου με βάση τη μεταξύ τους επικοινωνία στοχεύουν στην επίτευξη ενός ή/και περισσότερων κοινών στόχων»

«... μια διαδικασία κατά την οποία ένας πομπός Α (άτομο ή ομάδα) μεταβιβάζει πληροφορίες σκέψεις συναισθήματα σε ένα δέκτη Β (άτομο ομάδα) με στόχο να προκαλέσει σε αυτόν την εμφάνιση ιδεών πράξεων συναισθημάτων ενέργειας και σε τελική ανάλυση να επηρεάσει την κατάστασή του και τη συμπεριφορά του»

Στην εκπαίδευση ρόλο πομπού δέκτη έχουν όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας και οι πιθανοί συνδυασμοί

Η σημασία της επικοινωνίας, στοιχεία ερευνών (π.χ. Χατζηνικολάου, 2021; Γκουτζουρέλα, 2021; Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας 2018; Τασούλη, 2016)

- ✓ 2 στους 5 μαθητές δηλώνουν πως δεν επικοινωνούν με τους εκπαιδευτικούς του σχολείου τους (τα ποσοστά αυξάνουν κατά τη μετάβαση από το δημοτικό στις ανώτερες βαθμίδες)
- ✓ 3 στους 10 μαθητές δηλώνουν πως δυσκολεύονται πολύ να επικοινωνήσουν με τους συμμαθητές τους
- ✓ Τα προβλήματα επικοινωνίας – συνεργασίας, συγκρούσεις υφίστανται σήμερα στα σχολεία σε σημαντικό βαθμό (μείωση σημειώθηκε την περίοδο της πανδημίας)
- ✓ Τα εποπτικά στελέχη εκπαιδευτικοί και γονείς αναγνωρίζουν τη σημαντικότητα της μεταξύ των συνεργασίας και επικοινωνίας στη σχολική ζωή (αλλά...)
- ✓ **Παράγοντες** που επηρεάζουν και συμβάλλουν θετικά ή αρνητικά στην ουσιαστική επικοινωνία και συνεργασία/συγκρούσεις, αποτελούν: η οργανικότητα των σχολείων, η περιοχή που βρίσκεται το σχολείο, καθώς και τα δημογραφικά και προσωπικά στοιχεία των υποκειμένων.

- ✓ **Η επικοινωνία δεν αποτελεί προτεραιότητα** για τη σχολική κοινότητα (ιδιαίτερα για τους γονείς) σε αντίθεση με τη σχολική επίδοση και την πρόοδο των παιδιών. Και αυτό ενώ το δεύτερο πιο σημαντικό θέμα στο σχολείο είναι η επίλυση των προβλημάτων συμπεριφοράς και οι συγκρούσεις (αντιφατικό).
- ✓ **Οι απόψεις των εκπαιδευτικών δίστανται κατά πόσο η κακή επικοινωνία επιδρά στις μαθητικές επιδόσεις** (μόνο στο κλίμα του σχολείου). (?!)
- ✓ **Το 80% των ανθρώπων που αποτυγχάνουν στη δουλειά τους οφείλεται στο ότι δεν τα καταφέρνουν να έχουν καλές σχέσεις με τους άλλους** (ανεξάρτητα από τη θέση). Αργά ή γρήγορα όλοι καταλαβαίνουν ότι δεν υπάρχει μόνο ένα γνωστικό αντικείμενο που πρέπει να κατέχουν, η επιτυχία έρχεται μόνο από καλή επικοινωνία.

Ένα μοντέλο (έρευνας- μελέτης) επικοινωνίας στο σχολείο.

- Αφορά τον **μαθητή** (διδασκαλία-μάθηση) αλλά και την καθοδήγηση του **εκπαιδευτικού**.
- Δεν θεωρεί **τους μαθητές** ως κομμάτια του παζλ με σκοπό την εφαρμογή αναλυτικού προγράμματος αλλά στοχεύει στην νοητική και ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη (κριτική και δημιουργική σκέψη, κρυφό ΑΠ)
- Θεωρεί **τους εκπαιδευτικούς** ως μονάδες αλλά πρώτιστα ως ομάδες.
- Μεριμνά για **το κλίμα** σχολείου.
- Τα αποτελέσματά της αναγνωρίζονται ποιοτικά ή ποσοτικά ως προς την **παιδαγωγική διάσταση του ρόλου των εκπαιδευτικών** και την **συμμετοχή των μαθητών** στη διαδικασία της μάθησης.

Δηλαδή

Αποβλέπει στην αποτελεσματική παιδαγωγική και διδακτική λειτουργία του σχολείου (οι εκπαιδευτικοί επικαιροποιούν τις διδακτικές ικανότητες – παιδαγωγικές γνώσεις και οι μαθητές να μαθαίνουν και αποδίδουν περισσότερο).

Δυσκολίες εφαρμογής:

- Η ιεραρχική δομή του εκπαιδευτικού συστήματος δεν αφήνει περιθώρια για να αναλάβουν οι εκπαιδευτικοί ατομικά ή συλλογικά, πρωτοβουλίες και το σχολείο περιορίζεται στο διοικητικό – εκτελεστικό έργο. Απουσία ομαδικού πνεύματος κλίματος συνεργασίας.
- Φόρτος εργασίας των εκπαιδευτικών (διδασκτικό και εκπαιδευτικό έργο) και υπάρχουσες αντιλήψεις για ένα τρόπο εργασίας τους στην τάξη βασισμένο σε επιτυχίες (*tests*, εξετάσεις, βαθμούς).
- Εννοιολογικές ασάφειες για τη λειτουργία της ψυχοκοινωνικής παιδαγωγικής καθοδήγησης μέσω της ομάδας (άριστο μέγεθος, στάδια εργασίας, μεθοδολογία μάθησης, περιθώρια ευελιξίας ανά σχολείο/χώρα, διαπιστωμένα οφέλη στους μαθητές).

Η επικοινωνία στις εκπαιδευτικές οργανώσεις: Θετική επίδραση

1. Κάνει δυνατή τη συνεργασία (ομάδες)
2. Εξοικονομεί χρόνο.
3. Παρακινεί και βοηθά στη δημιουργία υψηλού ηθικού (π.χ. ανίχνευση αναγκών).
4. Καθιστά τις αλλαγές ευκολότερες.
5. Βοηθά τους ανθρώπους να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους.
6. Δίνει τις απαραίτητες πληροφορίες.
7. Διευκολύνει τον έλεγχο (π.χ. ως προς τους στόχους, τα αποτελέσματα των προσπαθειών τους).
8. Ελαττώνει τον κίνδυνο τραγικών λαθών.
9. Μεταφέρει καθήκοντα.
10. Κάνει τους ανθρώπους να έχουν κοινή κατεύθυνση (ενότητα εκπαιδευτικού- παιδαγωγικού σκοπού, έργου του σχολείου)

Αρνητική, μη αποτελεσματική επικοινωνία είναι:

- Η τάση ενός ατόμου αφού «ακούσει» κάποιον, να πει αυτά που θα έλεγε έτσι κι αλλιώς.
- Όταν «η συζήτηση έχει γίνει μία ανταγωνιστική άσκηση στην οποία ο πρώτος που θα σταματήσει να πάρει ανάσα, γίνεται αυτόματα ακροατής».

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ: Η μη αποτελεσματική επικοινωνία δημιουργεί χάσματα, μοναξιά, προβλήματα στο σπίτι, στη δουλειά, στρες ακόμη και ασθένειες.

Όταν η επικοινωνία μπλοκάρεται όλη η εσωτερική ενέργεια βγαίνει προς τα έξω με αρνητικές μορφές όπως: μνησικακία, εχθρότητα και η οποία εκφράζεται με συνεχή κριτική, σαρκασμό, μη ανταπόκριση και απόρριψη. Αρχίζει μια αναπόφευκτη αλλά άχρηστη αμυντικότητα.

Η επικοινωνία είναι το «αίμα» κάθε σχέσης (οργάνωσης) και η βάση της διαχείρισης των ζητημάτων της ψυχοπαιδαγωγικής. Όταν η επικοινωνία είναι ανοιχτή και ξεκάθαρη η σχέση ωριμάζει, ενώ αντίστροφα πεθαίνει. Η επικοινωνία για μια σχέση είναι η αναπνοή στη διατήρηση της ζωής.

ΜΗΝ ΞΕΧΝΑΜΕ:

- Οι άνθρωποι χρειάζονται τους άλλους ανθρώπους. Όλοι ωριμάζουν μέσα από τον ουσιαστικό διάλογο με τους άλλους. Ελάχιστοι από μας έχουμε βιώσει καλά μοντέλα επικοινωνίας στο σπίτι που μεγαλώσαμε. Μάθαμε την επικοινωνία από ανθρώπους γεμάτους καλές προθέσεις που και αυτοί δεν είχαν μάθει πως να σχετίζονται. Ουσιαστικά όλη η ψυχοθεραπεία δεν έχει άλλη δουλειά από το να συναρμολογεί ξανά μια διαλυμένη επικοινωνία.
- Το 80% των ανθρώπων που αποτυγχάνουν στη δουλειά τους οφείλεται στο ότι δεν τα καταφέρνουν να έχουν καλές σχέσεις με τους άλλους (ανεξάρτητα από τη θέση). Αργά ή γρήγορα όλοι καταλαβαίνουν ότι υπάρχει ένα γνωστικό αντικείμενο που πρέπει να κατέχουν, αλλά η επιτυχία έρχεται μόνο από καλή επικοινωνία (επανάληψη με σημασία).
- Ο χρυσός κανόνας της επικοινωνίας είναι ένας: Μάθετε τις επικοινωνιακές τάσεις τις μορφές επικοινωνίας σας και προσαρμόστετε στο στυλ της συμπεριφοράς που χρειάζεται ο άλλος.